

Tabor

TABOR
1-3 • 2012

Bizovik – Mežnarija – Janezov dom

VSEBINA

Po Dragu Vogrinčiču	1
Komentar – Petra Mlakar	2
In stoletje bo zbledelo – Janez Juhant	4
Onkraj Ljubelja ni konec sveta – Horst Ogris	7
Nekaj zgodovine – Stane Snoj, Argentina.....	9
Spomini – Ivan Mehle	11
Requiem za organista – Karel Wolbank – Jožef Kočar	14
Drugo leto na učiteljišču 1939/40	
Vaje v pisanju	
Zaključek drugega letnika 1940	
Na počitniškem delu med zidarji leta 1940/41	
Tretje leto na učiteljišču 1940/41	
Apostol veselja	
Italijanska okupacija	
Zadnje počitnice spet med zidarji 1941/42	
Pomladni viharji	
Poletje 1941 doma na vasi	
Bizoviški gospod	
Četrto leto na učiteljišču 1941/42	
Prvi december 1941	
Streli na ljubljanskih ulicah in smrt prof. Tomca	
Z Voljčem.....	46
Darovali so	48

*Svobodni sveta
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!*

Januar–Marec 2012 • Ljubljana

Po Dragu Vogrinčiču

Vsi smo odgovorni za stanje duha v Sloveniji in v svetu lažnega blišča in napuha. Spoštujemo svetost življenja in človeškega dostojanstva!

Čas, ki prisega na egoizem moči, povzroča krivice in trpljenje tolikim nedolžnim otrokom, ki so bili tudi ustvarjeni za ljubezen. Vse kriči po drugačnem svetu, ki se mora na novo roditi in popolnoma prenoviti.

Človeštvu se je nekaj zalomilo, konec je neke moči, ki je polna laži in napuha.

Ne smemo se predati obupu. Človeštvo se bo moralo vrniti na pot odgovornosti sebi in Tistemu, ki ga je ustvaril. Gojimo prvinskost življenja in kulture; smo mnogo več kot razglašeni mariborski zvonovi, borze, vrednostni papirji in skladi, več kot države in imperiji, ki so jih skozi zgodovino ustvarjali in so se zrušili v prah zgodovine.

Lačen in nezadovoljen svet sporoča, da ni pripravljen sklanjati hrbta svojega dostojanstva za preživetje monopolnih, finančnih in gospodarskih korporacij.

Otroci Slave, stopimo na pot upanja, odgovornosti in spoštljivega dialoga, da bomo vredni izpolniti hrepenenja po boljšem in prijaznem svetu, da bomo iskali poti in sledili srcu, da bo naša prihodnost iskanje Luči in Življenja.

920121629

TABOR
Januar–Marec

1

* * *

Otroci, ki so prišli s starši do Vetrinja na Koroškem, so se brezskrbno igrali na samostanskem dvorišču.

* * *

Otroci, ki pa so bili vrnjeni s starši po Angležih in predani komunistom, so bili zmerjani po partizanih z »domobranskimi pankrti«. Po desetih dneh Teharjev so bili odpeljani k Petričku, kjer so prestajali lakoto, zaničevanje, kazni in mnoge smrti pod vodstvom grobe partizanke »črne vdove«. Pozneje so bili razseljeni v vsepovsod po komunističnih družinah, tako da danes sestra ne ve, kje je njen brat ...

Otroci, ki pa so še ostali v taborišču, so bili pozneje pomorjeni s svojimi starši.

* * *

Državljansko vojno so sprožili komunisti, ki so, zaslepljeni z ideologijo neodgovornosti, pogladi v smrt desettisoče ljudi. Med petletno morijo so sami počeli tisto in še mnogo več, kar so lažno očitali političnim nasprotnikom.

* * *

Petra Mlakar

(Dnevnik, 3. januar 2012)

KOMENTAR

Če bi mogli, bi mnogi, ki se bojijo, da se jim obeta drugačno življenje, z veseljem ustavili čas.

V leto 2012 sploh ne bi vstopili, kajti prvi januar socialo v naši državi spušča z dosedanjih dotrajanih temeljev in njene teže ne bi več

vzdržali. In presenetljivo, pod pritiski, pod katerimi so padle mnoge nujne reforme, vlada temeljev ne krpa, ruši jih in postavlja na novo.

V našem primeru se je začelo z zanikanjem. Naravna obramba človeka deluje tako, da ga brani pred stresnimi situacijami. Ljudje so prepričani da takšna revolucija, ki bo odločala o državni pomoči ljudem, tudi glede na posameznikovo premoženje ne bo »šla skozi«, ker to ni mogoče, saj ima vsak kaj: stanovanje, hišo, vikend, njive, prihranke. Da bi zaradi teh »malenkosti«, ki nikoli niso štele, ostali brez pomoči države? Koliko pa je takih, ki nimajo nič?

Vse skupaj se je zdelo kot en velik nesporazum, a zakonodaja je bila sprejeta.

Sledil je bes ljudi, izlit v pisma bralcev, v komentarje na forumih, v spletne dnevnike. Polne ulice so ga, polne gostilne in mestni avtobusi. Najpogostejše besedne zveze so postale že prave fraze: »to ni več normalno, vzeli nam bodo tisto, za kar smo vse življenje garali.« Namesto socialne pomoči bodo na voljo socialni krediti; nova socialna zakonodaja bo povečala število revežev.

Treba je bilo pokazati krivce. Na seznamu so se znašli tajkuni, birokrati, zaščiteni elita, goljufivi obrtniki, ki delajo na črno in ne plačajo davkov.

Fazo pogajanja, ki je sledila, so začele organizacije. Dijaška in študentska organizacija ter strokovna združenja so si prizadevala, da bi sistem dodelali in vanj vnesli takšne modrosti, kot smo jih bili vajeni, zato da bi ljudem, ki imajo težave s preživetjem, še naprej pomagali. Mar ni to naloga socialne države?

Depresija presenetljivo ni trajala dolgo. Da je konec in da ni povratka, so ob informacijah ministrstva za delo, družino in socialne zadeve kmalu doumeli vsi. Tudi nekatere organizacije so zapustile obrambno držo, na primer upokojeanci. Ljudi so začeli pozivati k sprejemanju novosti.

Sprejemanje pa je zadnja faza, v kateri smo se znašli in za katero velja, da čas celi rane. A tokrat samo čas ne bo zadostoval. Treba je spremeniti razmišljanje - pravično je pomagati tistemu, ki si sam ne more.

Če nekdo živi v izobilju, plačila vrtca pa je oproščen, to ni pravično, četudi mu je doslej prišlo prav.

V lastnino so nekateri ljudje vložili ves svoj denar ali neskončne ure svojega predanega dela. Zdaj je čas, da vnovčijo njene koristi in si z njo omogočijo preživetje.

Treba je sprejeti, da smo za kakovost svojega življenja odgovorni predvsem sami, ne pa država.

Janez Juhant

IN STOLETJE BO ZARDELO (knjiga Andreja Inkreta o Edvardu Kocbeku)

K pisanju me je spodbudila knjiga Andreja Inkreta in družbeni položaj v Sloveniji danes. Kocbekovo delovanje oziroma njegova vloga med vojno in po njej je še vedno nedokončan izziv za katoličane pa tudi vprašaj za druge demokrate. Razmere v slovenski družbi še vedno določajo prijemi, vzorci in ljudje, ki jih je uzakonila revolucija, zato se nam stalno odmika uveljavljanje demokracije. Še huje: pretekla oblast se je obnašala in uveljavlja tako, da so odločilni vzvodi družbe delovali po okvirih, izročilih in metodah tajne policije, ki so zavirali demokratične procese.

To je postalo groteskno saj nas bivši izvajalci totalitarnega nasilja nad nami hočejo učiti demokracije z medijskimi učinki, ob pomoči servilnih novinarjev, z drugimi metodami prikritega prisvajanja oblasti. Podobno kot nekoč Kocbek, jim je zdaj v napotje prvak pozicije Janez Janša, ki je tarča vedno na novo zrežiranih prijemov in dežurni krivec za njihovo nesposobnost.

Slovenija se je z orožjem osamosvojila. Janša in Bavčar imata za to častno mesto v narodni zgodovini, kar je mnogim trn v peti in slaba vest. Še posebej, ker bi prejšnji oblastniki kar prodali državo, da bi si napolnili osebne račune, čeprav zato ljudje delajo samomore in veliko delavskih družin tone v obup.

Kdo se briga za delovanje narodnega gospodarstva? Očitno preoblikovana udbovska oblast razume le govorico upora, s katero trobi danes »kulturnikom«, jutri pride na vrsto drugi.

Ali se bomo pustili državljanji voditi žejne čez vodo? Lahko se tolažimo, da so žrtve pretežno tuji delavci, ki jih oblast goni domov brez sredstev, a počasi bomo prihajali na vrsto domači. Kakšno prihodnost s tem ustvarjamo mladini?

Tudi ljudje v Libiji in Egiptu so imeli vsega dovolj. Problemi slovenske sedanjosti in prihodnosti pa se odpirajo tudi ob Kocbekovih dilemah.

Kocbek življenje in delo

Inkretova knjiga nagovarja iz več razlogov:

Odpira nerazrešeno vprašanje nacionalne polpreteklosti. Kaj so Kocbekove odločitve pred drugo svetovno vojno ter v času vojne in revolucije prinesle slovenskemu narodu?

Kocbekov biograf in presojevalec se je lotil teme »kvadrature kroga«, to je, Kocbekove odločitve, da udarno silo revolucije prekvasi čas z duhom krščanstva. Inkret dosledno in nezadržno razčlenjuje osebne boje in poraze romantičnega vizionarja. Izstopa občutljiva Kocbekova duša, vpeta v revolucionarni vihar, v katerem bi nastal nov poduhovljen, pristen, svoboden človek. Vendar je Kocbek nasedel na sipine trde, surove, politične revolucionarne realnosti.

Kocbek je samega sebe razumel kot duhovnega prenovitelja, ki bo prenovil družbo. Kot tak je seveda vedno naletel na posmeh in pomilovanje pri komunistih, ki so se v svojih komitejih že dogovorili, kako

Šentjošt

Mineva 72 let od ustanovitve prve vaške straže v Šentjoštu 17. julija 1942. Potem, ko je partizani čez en teden niso mogli uničiti, so se krvavo znesli nad okoliškim prebivalstvom. Pobili so 35 ljudi. V nekaj dneh so 46 otrok spremenili v sirote.

bodo likvidirali njegove krščanske ljudi v OF in zunaj nje, če se jim ne bodo podredili.

Inkret se ne boji spregovoriti odločno in izčrpno o arogantnem in poniževalnem ravnanju takratnih partijcev (Ribičiča, Roterja, Zemljariča) do Kocbeka. Metode obravnave so podobne, kot smo jih izkušali vsi, ki nismo marali režima.

Samo demokracije ne!

Pluralizem in demokracija nista metodi partijcev in njihovih naslednikov, pa čeprav imajo zadnji to stalno na ustih, da to pridigajo drugim. Upor zoper uzurpacijo oblasti ti ljudje skušajo še vedno kaznovati z istimi metodami. Odločilno za vsakega izmed nas pa je, ali je pripravljen sodelovati v takih nepravičnih razmerah, ali pa se jim upreti, kot je to storil minister za gospodarstvo. Verjetno je takih ljudi še kaj.

Njihove metode dopuščajo vse: krajo, laž, tudi odstop in žrtvovanje tega ali onega, bojijo pa se zloma sistema. Opozicija in vsi, ki so voljni delati z njimi, so v dvomu, kajti slej ko prej bo verjetno prišlo do potopa.

Lovke bivšega sistema pa segajo tudi v vse pore življenja, zato se sprememb bojijo razvajeni paraziti na številnih področjih družbe in celo tudi katoliška Cerkev.

Uveljavila se je parola, »da so vsi enaki,« zato ni treba ničesar spremeniti.

Horst Ogris

ONKRAJ LJUBELJA NI KONEC SVETA

Očitno je nastopil trenutek optimistov – vsaj na avstrijskem Koroškem v povezavi s topografskimi napisi!

Kaj se s človekom zgodi, če je pesimist? Človek, ki ne verjame, da bo iz te moke kaj kruha. Pesimist pravi, da se bodo glede vprašanja dvojezičnih napisov znova dobili v Celovcu, 1.aprila.

Kolikokrat v zgodovini so že bili čisto blizu rešitvi, kot so pravili, v zadnjem trenutku pa je šlo vse po Dravi. Nato pa so dolžili eden drugega, da je kriv polomije. V objavljenem mnenju so koroški Slovenci, spet preveč zahtevali. Tako je bilo že v 20. letih preteklega stoletja, ko po izidu plebiscita v prid Avstriji, oblasti niso držale svečane obljube, da bodo koroški Slovenci dobili kulturno avtonomijo. To je bila obljuba, ki jo je soglasno dal koroški državni parlament.

Danes ne bi obujali spomina na čase, ko so zavedne Slovence pregnali iz njihovih domov v taborišča, z zahtevo: »Kärntner, spricht deutsch!«

Da samo ob robu omenim ozračje po 2. svetovni vojni ko so nekateri šibki Slovenci ustanovili združenje, ki je začelo hujskati proti obveznemu dvojezičnemu pouku na južnem Koroškem, ki so ga britanske oblasti uvedle po letu 1945. Konec igre je znan: avstrijska realna politika je klonila in uvedla načelo, da se je k dvojezičnemu pouku treba posebej prijaviti.

Kaj je to v tistih časih pomenilo za te ljudi ko so bili večinoma odvisni od velikonemških delodajalcev!

Ugotovitev, da je tedanji avstrijski zvezni kancler rotil enega od narodnih voditeljev koroških Slovencev, naj vprašanje dvojezičnih topografskih napisov odloži, ker bi stroški za uresničitev presegali finančne zmožnosti. To spada v svet anekdot. V tej miselnosti pa je dejstvo, da je bila vsa zadeva vladajočim deveta briga.

V začetku 70. let preteklega stoletja, je sedanji koroški deželni glavar skušal stvar enkrat za vselej pripeljati do konca s številom dvojezičnih krajevnih napisov na južnem Koroškem. Zgodba katere izid je znan.

Deželni glavar Koroške je moral odstopiti, pred tedanjega kanclerja Kreiskega.

»Ortstafelsturmerji« v Celovcu pa so metali odtrgane dvojezične napise, ki so jih izruvali pred očmi koroških žandarjev, je posebna ironija te gnusne zgodbe.

»Es kommen härtere Tage«, je svoj čas zapisala slovita pesnica in pisateljica Ingeborg Bachmann – in so res prišli ti »trši dnevi«!

Po uredbi avstrijskega ustavnega sodišča v zvezi s postavljanjem dvojezičnih napisov, se je tedanji koroški deželni glavar, močno alkoholiziran smrtno ponesrečil prav 10. oktobra, ko se je še norčeval iz dvojezičnih napisov.

To je bil taisti politik, ki je pred nedavnim, ko so slovenske organizacije – izhajajoč iz dosedanje prakse ustavnega sodišča objavile seznam krajevnih imen, v časopisu, ternal, da v svojem življenju nad nikomer ni bil tako razočaran, kot nad trenutnim predsednikom Narodnega sveta koroških Slovencev, Valentinom Inzkom.

In sedaj, bo za dokončno rešitev treba pridobiti samo še soglasje nekaterih južnokoroških županov. Sprašujem se, ali mnenje teh županov upoštevajo tudi, ko sklepajo v zveznem parlamentu nove predpise za davke ali druge predloge?

Kdo v takih okoliščinah ve, če ne bo kakšna čistilka s svojim vetom preprečila rešitve?

Prvi april bo to pokazal – ali pa tudi ne!

Pesimist kakršen sem, mi je šinilo v glavo: »Praded se je leta 1918 iz Celovca proti Ljubljani peljal po Ljubljanski cesti«.

Po prvi svetovni vojni so Ljubljansko cesto preimenovali v Rožansko cesto, da bi bilo najbolj zabitemu jasno: »Iz Celovca prideš v Rož in nikamor naprej.«!

V možganih ljudi v Avstriji je ta slogan uspel. Nihče več ne pomisli na blaženega škofa Martina Slomška, ki je na nek binkoštni ponedeljek v Možberku pri župniku, prijatelju in slovenskem koroškem pesniku Urbanu Jarniku, pridigal, da se strašno moti tisti, ki misli, da je onkraj »Lojbela (Ljubelja) konec sveta!«

Stane Snoj, Argentina

NEKAJ ZGODOVINE

V roke mi je prišel program prireditve ob stoletnici Zavoda sv. Stanislava – prve slovenske gimnazije (Škofovih zavodov). Na temnordeči barvi je z belimi črkami zapisanih »nekaj« pomembnejših datumov iz bogate zavodske zgodovine.

Datumi se začenjajo z blagoslovitvijo temeljnega kamna. (16. junija 1901) in končajo z ustanovitvijo Študentskega doma Janeza F. Gnidovca (19. maja 2002)

Osupnil sem, ko sem videl, da se vseh 47 let v obdobju 1945–1992 ni nič pomembnega zgodilo. To je odsev pouka zgodovine, ki se je v času po Titovi Jugoslaviji premalo spremenil.

Ta kronika pomembnih dogodkov začne šepati z datumom, ko je stavbo zasedla nemška okupacijska vojska (28. aprila 1941) Ne pojasni, da je bila prav ta škofijska ustanova prvi plen okupatorja! Ne pove, da jo je okupator spremenil v zapore, in, da so bili prav duhovniki prvi zaporniki v njej.

Naslednji datum, ki sledi gornjemu, je 5. junij 1945, pojasnjen z oznako: »gimnazija uradno ukinjena.«

Takšno pojasnilo, ki ne pove avtorja tako važnega dogodka, je zava-jajoče. Ko pogledaš datum, ne razumeš nič. Prva slovenska gimnazija, ki jo je uničil okupator, je bila po »osvoboditvi« ukinjena! Kako je bilo to?

Ni dvoma, da je tu potrebno razložiti, da ta datum simbolizira začetek obdobja, ki ni pomembno samo za zavod, ampak za vso Slovenijo, to pa preprosto zato, ker je takrat »pravljica« o narodnih izdajalcih in herojih, ki jo poznamo od leta 1941 naprej, postala uradna zgodovina.

Brez poznanja le-te je nemogoče razumeti, kaj se je dogajalo takrat na Slovenskem, od časa okupacije pa do osamosvojitve.

V tem programu pa manjka še en datum To je dan, ko so po prevzemu komunističnih oblastnikov prostori te naše največje verske

ustanove postali mučilnica Slovencev: koncentracijsko taborišče za može in fante na poti v smrt v kočevska brezna. Mladi rod zavodarjev ima pravico in dolžnost vedeti tudi za ta zločin, ki se je zgodil prav na kraju in v prostorih, kjer se oni vzgajajo.

To bi slovenski domobranci za-sluzili, saj so izhajali iz istega dela naroda, ki je z delom in denarjem pomagal knezoškofu Jegliču zgraditi te zavode!

Še danes tako opevana osvobo-ditev je pri nas terjala ceno tisoče grobov po slovenski zemlji! Pravijo, da ima laž kratke noge, na Slovenskem ima dolge, pa se zdi, da nikogar ne motijo.

**Klic k zavze-manju
za mir – Benedikt XVI.**

Ivan Mehle

SPOMINI

Prišel mi je v roke zemljevid Ljubljane iz leta 1850. Tedaj je bila Ljubljana še popolnoma kmečki kraj, s kozolci in obširnimi travniki.

Ob tem zemljevidu se je v meni obudil spomin na vse vas, ki živite v teh krajih, in na mojo mladost.

Kot otrok sem šel z Vovkovo mamo in njenimi otroki nekajkrat v Češnjice nad Sostrem po češnje. Že kot mladenič sem z vrstniki kolesaril v Sostro, Vevče, Dobrunje in Polje. Tam smo tudi zapeli: »Polje, kdo bo tebe ljubil«.

Spominjam se, ko sem še otrok gledal razdejanje šole in Jakobčeve gostilne, ki so jo požgali partizani, marca 1943. Bežno se spominim boja med Italijani in partizani. Okupatorji so požgali še eno hišo in postrelili vse moške iz treh hiš na Velikem Lipoglavu.

Na Malem Lipoglavu so tudi požgali eno hišo in gospodarska poslopja ter postrelili nekaj vaščanov.

**Križ spomina
pri Šmonovem breznu**

Bilo je grozno. Ubogi ljudje so bili med dvema ognjema: podnevi okupator, ponoči pa partizani, ki so bili hujši od okupatorja, kajti so ropali živila, gonili ljudi v gozdove, od koder se ni vrnil nihče. Ker pa okupator ni bil v stanju, zagotoviti mirnega življenja, so miroljubne fante in može prisilili v samoobrambo. Ljudi, živino, imetje in domove je bilo treba braniti pred komunističnimi tolovaji.

Kako kruta je bila usoda do teh ubogih ljudi! Prišel je maj 1945. Zločinec Tito je pozval sosednje komunistične partije: Bolgare, Madžare, Romune in Sovjete, ki so prišli v Jugoslavijo – Slovenijo, da kaznujejo upornike: četnike in domobrance.

Vse partije so bile v premoči, zato se je morala protikomunistična vojska umakniti na Koroško, kjer so jih Angleži razorožili pod pretvezo, da jih pošljejo v južno Italijo.

Povabili so jih na tovarnjake in namesto Italije so jih poslali svojim krvnikom, komunistom, ki so jih brez vsake sodbe pomorili, pa ne samo njih, tudi njihove žene, sestre, dekleta, otroke, ki so šli z njimi.

Danes je to težko verjeti, da je bilo med našim narodom toliko zločincev, toliko zlobe.

Zdrav človek si ne more predstavljati, kako se je moglo to zgoditi po naših - slovenskih ljudeh. Ta zločin – holokavst je tako nekaj strašnega – nedoločnega, da še sedaj odkrivajo, vdrtine, jame, brezna, rudniške rove in jaške, kjer čaka vstajenja vsa slovenska protikomunistična vojska.

V meni, ki sem takrat imel 7, 8, 9, let je na vse te človeške žrtve ostal spomin grozних dejanj ki me spremlja vse življenje. Ti vtisi, ki so ostali v meni, so neizbrisni.

Poglavje zase pa je potovanje s kolesi. Vsa ta odvratna dejanja so morali delati mobiliziranci leta 1944, ko sva šla z atom v Dobropolje k atovemu bratu invalidu, ki je živel v Podgorici. Ustavila sva se pod požganim Boštanjanskim gradom in se zgrozila nad satansko-človeškim uničenjem. Nadaljevala sva pot proti Račni, kjer je bila požgana železniška postaja Predole. Povsod so bile zvite tračnice, steklo, tramovi. Pot je naju vodila do Čušperka, kjer je bila požgana prav tako železniška postaja Grad. Danes od tistih grajskih sten ni niti kamna. Od tu naprej

proti Vidmu je bila cesta nekajkrat prekopana. Vsa ta odvrtna dejanja so morali opravljati mobiliziranci pod budnimi očmi rdečih valptov. To je bil osvobodilni boj, narediti čim več gorja miroljubnim ljudem.

Držali so se Internacionale: **»Razrušimo ves svet nasilja, do temeljev naj se podre.**

Na njih, nov svet gradimo, kdor bil si nič, postaneš vse!«

Moj oče je med revolucijo delal v podjetju Motvoz in platno kot mehanik. Partizani so skoraj vse uničili. Bilo je ogromno popravila, to sem videl, ko sem očetu nosil kosilo. V tovarni je bilo kar nekaj aktivistov OF, ki so delali za organizacijo. Oče je odklonil sodelovanje, in to čisto iz naravnih nagibov. Vest mu ni dopustila, da bi podpiral hudodelstva, ki so jih delali partizani. Kot dobronamerni človek je sočustvoval s sorodniki nesrečnih žrtev in je redno hodil k nedeljski maši. To je bilo dovolj, da so ga imeli za sovražnika in izdajalca, pa čeprav ni nikdar nobenega izdal. Kaj takega mu vest ni dopuščala, nikogar sovražil, tudi ne tistih, ki so delali grozodejstva. Prosil je Boga, da bi jim dal milost, da bi opustili taka dejanja.

Za politiko se oče nikoli ni brigal, tudi v Argentini ne. Komaj če je vedel kdo je predsednik. Pridno je delal, molil in izpolnjeval državljanske dolžnosti. Veliko je daroval za misijone in za Cerkev in Bog mu je dal dolgo življenje, 93 let. Ogromno dobrih del je nesel pred Stvarnika. Veliko sva govorila o revoluciji Njegovo življenje je bilo na nitki. Po italijanski kapitulaciji 8. 9. 43, ko so partizani mobilizirali vse za vojsko sposobne može in fante, je bil on na črni listi in kot tak dodeljen v delavski bataljon.

Po dobrem mesecu negotovosti je prišla rešitev, z nemškim prodiranjem proti Suhi Krajini. Vsi ti dezerterji so bili že drugič obsojeni na smrt, zato je večina stopila v ustanovljeno vojsko domobrancev. Oče je nadaljeval z delom v tovarni do maja 45. ko se je poslovil in odšel na Koroško. Mama je ostala doma s štirimi otroci, meni je bilo 9 let.

Za nas ni bilo živilskih kart, bili smo brezpravna raja. Prestali smo veliko lakote in pomanjkanja, Oblast je nakladala velike davke in ob-

vezno oddajo. Kdor ni mogel oddati predpisanega, so mu prišli robit in tega so se kmetje najbolj bali.

Vse mladinske brigade, udarniško delo, vse to je danes pozabljeno. Nikjer ne piše in mladino tudi ne zanima. Marsikdo mi je rekel: »To je že zgodovina«. Seveda, tudi Aleksander Veliki, rimsko cesarstvo s sužnji, avstrijsko in rusko cesarstvo s tlačani, turški vpadi, janičarji, pa celjski in turjaški grofje, pa Matija Gubec, pa Lenin in Stalin s svojimi uničujočimi gulagi, so zgodovina. A največje zlo za naš narod je bilo partizanstvo, v svojem pohlepu po popolni oblasti. Tako popolnega suženjstva še ne pozna slovenska zgodovina. Ljudstvo je bilo oropano najosnovnejšega človeškega dostojanstva. Mnoge vasi so ostale le s starkami in starčki ter otroci.

Sedaj postavljene farne plošče so nema priča tistega črnega časa.

Še to vam moram povedati: Ob prvem obisku domovine leta 1994 sem obiskal Vinka Bajšlja in veste kaj mi je zaupal: da je bila Mehletova mama na spisku za umor. Moj Bog! Mati štirih otrok. Nas otroke pa bi verjetno poslali k Petričku. Naključje je hotelo, da je imela zadnjo besedo Flerjanka. In ona je odločno rekla »NE«

Njej se imamo zahvalit, da nismo izgubili, kar je otroku najsvetejše, »Mamo«. Naša usoda se je krojila na KLO (krajevni ljudski odbor) na Cikavi.

Vaš Ivan M.

Karel Wolbank – Jožef Kočar

Requiem za organista (nadaljevanje)

Da se Janez duševno ne bi polenil, se je izpopolnjeval v glasbi in študiral načelna vprašanja iz knjižic: Ušeničnik, Katoliška načela.

Drugo leto na učiteljišču 1939/40

Ob začetku šolskega leta je škof dr. Gregorij Rožman blagoslovil na marijanskem vrtu novozgrajeni »Slomškov dom za učiteljiščne.«

Dom naj bi omogočil večjemu delu fantov iz dežele, šolanje na učiteljišču in jim nudil čim boljše pogoje za pripravo novega poslanstva med slovenskim narodom.- vzgojo katoliško usmerjenih učiteljev.

Na svoj način to ugotavlja tudi zbornik »Sto let ljubljanskega učiteljišča«:

»Slovenska ljudska stranka je že ob prihodu na oblast leta 1935 spoznala, da ne more pridobiti naprednega učiteljstva in tudi ne revolucionarne mladine na učiteljišču, zato je vpregla dijake za vpis na učiteljišče. Da bi omogočili tudi siromašni kmečki mladini študij na učiteljišču v Ljubljani, je banovina iz svojih proračunskih sredstev dala ustrezno vsoto, da so v Marjanišču preuredili prostore za internat učiteljiščnikov, ki so imenovali »Dom Antona Martina Slomška«. Za upravnika doma so postavili dr. Jožeta Pogačnika, ki je bil od 1. aprila honorarni učitelj verouka na učiteljišču«.

V dveh učilnicah doma je začelo z delom pod vodstvom prefekta Karla okrog dvajset dijakov prvega in osem dijakov drugega letnika. Letniki, ki so hodili v Marjanišče že drugo leto, so pomagali novincem. Živeli so kot zaključena domska skupnost. V domu so že od prejšnjega leta bila srečanja učiteljiščniške organizacije, na katera je prihajal tudi Janez Pavčič. Opazili so, da so gojenci z dežele veliko bolj delavni kot mestni.

Mladci so sklenili s krožkom za vzgojo volje. Sestanki so bili v prefektovi sobi ob nedeljah po šolski maši. Namen je bil povezati dobro misleče marijanske dijake, z resnimi, prizadevnimi zunanjimi dijaki. Srečanja so imela namen utrditi voljo učiteljiščnikov, da bodo v življenju postali celovite, močne osebnosti. Med prvimi zunanjimi dijaki sta pristopila Janez Pavčič in Riko, nato pa še »ribniški« Ciril.

Mežnarjevi mami ni bilo všeč, da je Janez vedno več delal v organizacijah, ki so mu kratile skromni prosti čas. Ob vsaki stvari je skrbno razmišljal in pisaril, da se je domačim zdelo kar pretirano.

»To je vse preveč«, mu je branila mama. »Še šolo boš začel zane-marjati. Opusti to, saj ti ne bo v življenju nič koristilo«.

Pa jo je Janez, ki je delo jemal resno, prepričeval: »Mama, to meni koristi že zdaj. Še bolj mi bo pa koristilo pozneje v nastopanju, sestavljanju in podajanju govorov ter vedenju in kar je najvažnejše, utrdil se bom v katoliškem prepričanju, da bom lahko več naredil za Boga«.

Mama je končno spoznala, da dela sin iz nadnaravnih nagibov in da se bo bolje pripravil za življenje, zato se je pomirila, molila pa je še več, da bi Janez ostal vedno dober.

Vaje v pisanju

Da bi se mladci vadili v govorjenju in pisanju, so začeli pripravljati kratke govorne nastope. Za vajo v pisanju pa so začeli tedensko izdajati tipkan list **MLADI UČITELJIŠČNIK**, ki je izhajal na štirih straneh. Enkrat mesečno je imel literarno prilogo **KLASJE**. List naj bi prinašal prispevke iz resničnega življenja, načelne, vzgojne in tudi leposlovne članke. Urejal ga je Riko.

Šentpeterski župnik A. Košmerl blagoslavlja društveni prapor.

Janez je imel smisel za pisanje. V prvem letniku lista je bil skoraj v vsaki številki njegov kratek članek z aktualno vsebino »iz življenja za življenje.« Članki kažejo, kako je znal vedno bolj opazovati.

Pisanje se mu je tako priljubilo, da je odslej vse več pisal, tudi govore in referate.

Bila je nedelja v začetku aprila 1940. Minilo je veliko vsakoletno srednješolsko mladčevsko zborovanje. Udeležili so se ga mladci iz vseh slovenskih gimnazij.

Janez je prišel domov poln bogatih misli. Vtisnilo se mu je globoko v spomin. Na papir je vrgel nekaj utrinkov za peto številko Mladega učiteljsčnika.

Na septembrskem občnem zboru fantovskega odseka leta 1939 je bil Janez izbran za voditelja mladcev, prijatelj Niko pa za tajnika. S tem sta oba postala tudi člana v odboru Prosvetnega društva v Hrušici. Po izvolitvi je Janez vstal, se zahvalil za zaupanje ter nadaljeval: »Za naš katoliški dom je žalostno, da še po večletnem delovanju, ni v dvorani križa. Predlagam, da naš fantovski odsek poskrbi za križ in ga namesti v dvorano.« Predlog je bil sprejet.

Janezov prijatelj Habič Vincencij je prinesel križ in ga namestil na najvišje vidno mesto v dvorani.

Odkar je Janez postal odbornik prosvetnega društva, je neprestano razmišljal, kako bi se dalo urediti razna vprašanja. Mlajše je vzgajal v dejavnem katoliškem duhu. Dobro jih je izuril v telovadbi. Učil jih je tudi lepega vedenja in nastopanja.

V Ljudskem domu v Streliški ulici je ustvarjal dobro voljo, saj se ga ni bilo mogoče predstavljati brez značilnega nasmeha. Vsakogar je znal spraviti v dobro voljo. Vendar pa je bil tudi Janez občutljiv za nekatera neprestana nasprotovanja. Potožil je:

»Le zakaj ne bi mi katoličani poslušali papeža in škofa? Kako, da ne delamo enotno, disciplinirano, da bi Bog res lahko blagoslavljal naš trud?«

Zaključek drugega letnika 1940

Šolsko leto se je v stari Jugoslaviji uradno končalo na srbski praznik Vidov dan, to je 28. junija, z delitvijo spričeval, medtem, ko se je pouk končal že sredi junija. Tako je bilo tudi leta 1940.

Janezu se je poznalo, da je utrujen, od preobilice društvenega dela in mladčevske dejavnosti. Kljub priznanju, da je priden in dostojen je bil letni uspeh le dober. Sicer pa je sam večkrat omenil, da se ne uči za rede, ampak za življenje, a vseeno mu le ni bilo.

V primerjavi s prvim letnikom, ko je imel težave zaradi bolezni, to leto ni izostal od pouka niti ene ure. Oceni v prirodopisju in kemiji sta se izboljšali. Zanimivo pa je, da je bila ocena le dobro v telovadbi, petju in igranju, čeprav vemo, da je prav v te dejavnosti vložil precej časa, in bil vedno uspešen, kajti to so bili njegovi osebni talenti.

Takoj po zaključku šolskega leta se je Janez udeležil vsakoletnega mladčevskega tedenskega tečaja v Križankah. Svoje katoliško gledanje je poglobil na razna življenska vprašanja. Utrdil je svoje mišljenje o potrebi varčevanja, ki je gospodarska podlaga za zakon in družino.

Drugi letnik - Janez tretji z leve

Zapisal je:

»Vse družbeno zlo prihaja iz sodobne želje po uživanju. Pravi vzrok pa tiči v pomanjkanju smisla za odpoved, za žrtev varčevanja. Pretirava se s sklicevanjem na stan in izobrazbo za primerno življenje. Kdor ne zna varčevati, iz lagodnosti ne želi, ker ima vedno premajhne dohodka. V zakonu ne mara otrok, ker jih »ne more dostojno preživeti in vzgojiti«

Po izvirnem grehu je naša narava nagnjena k poželenju mesa, poželenju oči. Zato je že stara filozofija učila najpomembnejšo življenjsko modrost: Vzdrži se, odpovej se!

Vsi bi radi hodili po poti sreče, a večina je ne pozna ...

Bistvo varčevanja je v tem, da si znam omejevati potrebe, da se znam odreči.

Kdor se večkrat premaga, dobiva zavest, da je močan, da lahko reče: »Morem, če hočem!

To je moč volje, je opora našega značaja. Brez močne volje ni trdnega značaja. Voljo je treba krepiti in vaditi in prav premagovanje, ki ga zahteva varčevanje, nudi priložnost za vzgojo in krepitev volje«.

Na tečaju so govorili tudi o olikanem fantovskem vedenju in o razmerju do deklet. Janeza je tečaj notranje obogatil. Niti slutil ni, da bo moral v bližnji prihodnosti bojevati težak boj prav ob tem vprašanju.

Po tedenskem tečaju je Janez opravil od 16. do 20. junija, 1940 svoje druge duhovne vaje.

Na počitniškem delu med zidarji leta 1940/41

Po duhovnih vajah je šel Janez s svojim prijateljem Ivanom Koroščem na počitniško delo k zidarjem, ki so gradili tri Reichove vile na Kodeljevem. Imela sta srečo, da je bil polir doma iz vasi, Bricelj Jože, kateri ju je lepo sprejel in jima je dal »težavno delo« – iskati ukrivljene žebelje okoli stavb, katere sta ravnala za hišo, ves »božji dan«.

Delavci so ju gledali postrani, izzivalno, češ da kradeta zaslužek njim, vendar sta delala mirno in nista odgovarjala na izzivanja. Ko je minil mesec, sta prejela denar, več kot sta pričakovala. Zahvalila sta se Jožetu za sprejem in prijaznost. Povabil ju je tudi za naslednje počitnice.

Ta Jože je bil iz liberalne družine in v tem času, ko je že vrelo zavajajoče v Sloveniji. A čeprav fanta sta bila iz nasprotnih, prosvetnih vrst, je bil Jože do njiju korekten, prijazen in skoraj zaščitniški pred prostaškimi delavci.

S skrbjo in strahom je Janez spoznaval ob njih, kako se izgublajo: morala, spoštovanje, poštenje in ljubezen do vsega, kar doma učijo. To je bilo spoznanje drugega, tistega krutega sveta z egoizmom, sovraštvom, pohlepom, s katerim je bil in je čas prežet.

S prijateljem sta bila istih misli, da smo slovenski katoličani veliko zagrašili, ker smo premalo skrbeli za svojega bližnjega, da bi mu pomagali kjerkoli, da bi ga ohranili Bogu. Tako so ob raznovrstnem delu počitnice prehitro minile in treba je bilo spet v šolo.

Tretje leto na učiteljišču 1940/41

V začetku septembra 1940 so se učiteljiščniki spet zbrali v šoli.

Svetovni položaj se je vedno bolj zapletal. Vojni požar se je širil. Tudi v Sloveniji, zlasti v tovarnah in šolah je bilo nezadovoljnežev, ki so napovedovali in pripravljali propad obstoječe družbene ureditve. Hrabrila jih je zveza med Hitlerjevo Nemčijo in Stalinovo Sovjetsko zvezo. Propagirali so slovenstvu tuje revolucionarne ideje. Rušili so evharistične križe, onečaščali kapelice. Velika večina ljudi je bila proti njihovemu vandalizmu.

Stanje na učiteljišču z levičarskega stališča enostransko opisuje že omenjeni Zbornik:

»V zadnjih letih pred drugo svetovno vojno se je politična diferenciacija na učiteljišču vedno bolj zaostrovala, ker je režim preko ravnatelja in

dijakov iz Marijanišča kontroliral delo posameznih profesorjev in dijakov glede na njihovo politično usmerjenost in dejavnost.

Kljub temu so posebno dijakinje imele dobre zveze s študenti komunisti in so prinašale na zavod propagandno gradivo. Skojevske celice na učiteljski ni bilo, le posamezni so se včlanili vanje, kar pa so zaradi konspirativnosti ohranili zase.

Jože Nedog piše v svojem življenjepis, da je bil skojevec tudi Jakob Žagar, dijak v petem letniku 1940, ki je prepustil propagandno delo Nedogu, ker se je moral sam pripravljati za diplomski izpit. Ta je potem organiziral skojevsko celico v januarju 1941, v katero so se včlanili Ciril Valentinčič, Dušan Šprajcer, Dušan Mevlja in Dušan Gorkič.

Tudi v vodstvu podmladka Jadranske straže so v tem šolskem letu pri volitvah zmagali kandidati, ki jih je izbrala celica, kljub ravnateljevemu pritisku in ostri propagandi iz Marijanišča.«

Prijatelj pripoveduje:

»Hudomušna Janezova beseda je vsakogar zadela najbolj živo. Z nasmehom je znal povedati tudi grenko resnico. Vendar pa je ločil med zmoto in nesrečnikom, ki jo je zagovarjal. Čeprav je zmoto pobijal z vsemi močmi, se pa ni nikoli spozabil nad njenimi nosilci.

Njegova obramba resnice je bila stvarna in prepričevalna. Skrbno pa se je izogibal vsakemu osebnemu napadanju, žalitvi ali poniževanju nasprotnika. Janez se je zavedal preteče nevarnosti komunistične revolucije. Zavedal se je, da posameznik v protiverskem valovju lahko utone ali postane malodušen. Dejal je:

»Če hočemo uspevati, se moramo odpovedati svojim pomislekom ter postati neustrašeni zagovorniki katoliške edinosti sloge in discipline.«
Novi družbeni red, ki ga ves svet željno pričakuje, bo naravnani proti nam, če ga ne bomo gradili mi.

Janez je peti z desne v zadnji vrsti.

Ko se bojujemo proti brezboštvu, smo se za disciplino odločili, poleg sloge in edinosti. Nočemo, da bodo nas učili resnice lažnivci! Nočemo, da bi nam tirani oznanjali svobodo! Nočemo, da bi nam volkovi govorili o ljubezni!»

Apostol veselja

Koliko lažje je Janez opravil vsako delo, kadar se ga je lotil z veseljem! Žalost v duši je kakor rja, ki zavira dejanja. Kakor z zarjavelim orodjem ni mogoče delo napraviti pošteno, tako zagrenjeni ljudje v duši težko ustvarijo kaj pomembnega.

Čim jasnejši je naš duh, tem svobodnejši je njegov polet. Najbrž bi težko našli boljši zgled za to trditev, kot je bil Janezov značaj. V njegovi duši ni bilo prostora za mračnjaško sanjarjenje. Vse v njem je živelo, brstelo in poganjalo, kot v pomladni naravi ob sončnih žarkih.

Njegovo geslo je bilo: »Veruj z veseljem in pripoveduj to s svojim življenjem!«

Janez je bil tudi humorist. Imel je naravno humoristično žilico. Najresnejšo stvar je znal povedati v taki obliki, da je s primešanim humorjem spravil družbo v smeh.

Tudi v težavah ni klonil. Bog ima rad veselega darovalca. Zahteva, da vsak naš dar spremlja vesel obraz. Kolikor je Janez skrbel za smeh, vsaj toliko in še bolj si je prizadeval za resno mladčevsko delo, zato se je trudil postati dober govornik. Vsak osnutek govora je uporabil za pripravo bodočega nastopa v javnosti. Njegov prijatelj ga opisuje takole:

»Ves drugačen je bil Janez, kadar je govoril na sestankih. Bil je sproščen, navdušen in govoril je prosto. V rokah je držal koncept, a se ni ozrl nanj. Besede je izgovarjal točno, navdušeno je upiral pogled v poslušalce. Poudarek je bil vedno na pravem mestu. Čudili smo se mu, odkot je dobival toliko ognja.

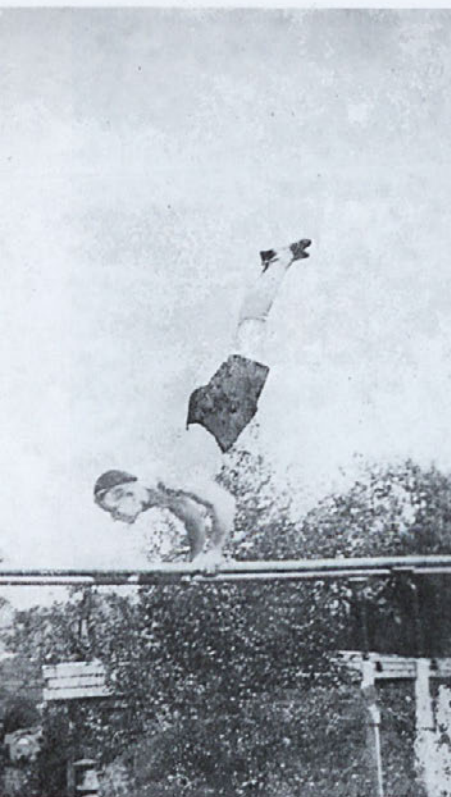
Po študiju papeške okrožnice o brezbožnem komunizmu je imel Janez stalno pred očmi nevarnost komunizma. V njej je videl nevarnega sovražnika Cerkve in slovenskega naroda. Svoje govore je podajal z govorniško spretnostjo, kakršna pri sedemnajstletnikih ni vsakdanja.

Z vsakim nastopom je bil boljši in obetal je postati odličen govornik. Ker je vedel, kakšna nesreča bi bila za narod, če bi zavladal komunizem, mu je ostro nasprotoval in z živo besedo tudi veliko dosegel.

Na sestanku 29. septembra je Janez govoril mladcem o vlogi papeža:

»Kristus je za Petrovo vero molil. Njegova molitev je vsemogočna, zato so Peter in nasledniki nezmotljivi čuvarji in oznanjevalci vere. Države razpadajo, teorije se križajo, verske družbe, odtrgane od Rima se cepijo. Le katoliška Cerkev je v svoji notranji edinosti trdna in nepremagljiva«.

Dva tedna kasneje je imel Janez govor o socialni okrožnici *Quadragesimo anno*, ki jo je izdal papež Pij XI. ob štiridesetletnici prve okrožnice *Rerum novarum*.

Janez na bradlji.

V nedeljo, 26. januarja sta fantovski odsek in dekliški krožek v Hrušici priredila uspelo telovadno akademijo, o kateri KRES poroča:

»V orodni telovadbi je šest mladih fantov v plemenitem tekmovanju pokazalo, kaj zmorejo. Pred vsemi je bil vsekakor mladi Pavčič Janez, ki je s svojimi mišicami in harmonično povezanimi gibi navdušil občinstvo.«

V postu, leta 1941 je bil v Štepanji vasi misijon. Z veseljem se ga je udeležil tudi Janez in tam tudi orglal.

Zunanji in notranji položaj Jugoslavije se je v začetku leta 1941 vidno slabšal. Država je bila pod vedno večjim pritiskom sil osi Rim – Berlin – Tokio. Neznana letala so bombardirala makedonsko mesto Bitola na jugoslovansko-grški meji. Avstrija je bila 13. marca 1938 priključena Nemčiji. Madžarska, Romunija in Bolgarija ter 25. marca tudi Jugosla-

vija, so pristopile k trojnemu paktu.

Med hitlerjevsko Nemčijo in boljševiško Rusijo je bil v veljavi nenapadni pakt, ki so ga komunisti spretno izrabljali za boj proti imperikalizmu in Cerkvi. Rdeči agitatorji so navdušeno poveličevali blaginjo, ki naj bi jo po njihovem uživali delavci in kmetje zlasti v Nemčiji.

Janez je bil že dobro seznanjen z nevarnostjo komunistične revolucije in je v Mladem učiteljsčniku zapisal:

»Velika večina ljudi misli, da je Cerkev sovražnica komunistov. A Cerkev ne sovraži komunistov, ampak obsoja le komunizem, ki se spreneveda. Komunizem pravi, da bo na zemlji ustvaril raj, v katerem bodo vsi ljudje srečni. Da je to nemogoče, nam jasno kaže njegovo več kot dvajsetletno delovanje v Rusiji, ko zaman poskuša na razvalinah stare družbe ustvari raj.

Raja na zemlji ni in ga ne bo nikoli. Komunizem je sicer v propagandi privlačen, a ko se polasti neke dežele, so ljudje strašno razočarani. Danes si stojita nasproti dva velika tabora: komunizem s Stalinom in katoliška Cerkev s papežem Pijem XII. Kdo bo zmagal se vprašujemo? Kremelj ali Vatikan? Na komunistični strani se bojuje satan, na strani Cerkve Kristus. Pristašev imata oba tabora veliko. Komunisti dvigujejo pesti, Kristjani križ, ob Kristusovi obljubi: »Jaz sem z vami vse dni do konca sveta!«

Pred Veliko nočjo 1941 je bilo veliko vojakov vpoklicanih na orožne vaje. Napeto ozračje so izšolani komunistični propagandisti izrabili za pridobivanje nepoučenih za svoje prevratne ideje. Janez je slutil težke dneve, ki so se bližali. Zato se je z veliko skrbnostjo pripravljal na čim slovesnejše praznovanje praznika svetega Jožefa.

Na sestanku Fantovskega odseka v soboto, 15. marca 1941, je fante povabil, naj skupno pristopijo k svetemu obhajilu, ker bo to morda zadnje praznovanje. Janezove besede so fante pretresle. Sprejeli so njegov predlog in so res ta dan skupno pokleknili k obhajilni mizi.

Nihče pa tedaj ni mislil, da se bodo Janezove besede uresničile tako kmalu in tako točno, ko se bodo fantje razkropili na vse strani in bo prelite toliko nedolžne krvi.

Že čez dober teden, v četrtek 27. marca, 1941 so letalski častniki v Beogradu izvedli prevrat in nova vlada je preklicala sporazum z Nemčijo. Sledile so vojaške priprave ter 1. aprila prenehanje šolskega pouka zaradi splošne mobilizacije.

Na cvetno nedeljo, 6. aprila, je Nemčija brez vojne napovedi bombardirala Beograd in napadla Jugoslavijo. Nemci so napadli in porušili so tudi radijsko postajo v Domžalah, Na naših tleh se je začela vojna, ki je v Evropi divjala že od 1. septembra 1939.

Na veliki petek, 11. aprila 1941 je jugoslovanska vojska položila orožje pred napadalcem.

Vojska je odmetavala orožje, komunisti pa so ga po navodilu svojega vodstva hiteli zbirati in skrivati. Pripravljali so se na revolucijo, ki so jo imeli v načrtu.

Italijanska okupacija

Po italijanski zasedbi Ljubljane se je v sredo, 23. aprila 1941. šolski pouk spet nadaljeval

V četrtek, 26. aprila zvečer so imeli v bizoviški cerkvi »vrtnice«. Po litanijah Srca Jezusovega. je evharistični zastopnik blagoslovil vaščane. Janez je intoniral svojo najljubšo pesem:

»Kristus Kralj.«

Janez je pel, kot bi prisegal. Iz obraza pa mu je odsevala bridka žalost, ker so italijanski vojaki aretirali popoldne nepričakovano Antona Jakoša enega svojih dobri prijateljev, in ga brez povoda zaprli. Sto misli mu je rojilo po glavi: »Kje, zakaj«?

Italijani so prijatelja kmalu izpustili.

Tako je šel tretji letnik učiteljsča počasi h koncu. Janeza je vedno bolj skrbela matematika. Profesorica Anica Černež mu je že med letom zagrozila, da bo padel. Matematične ure so bile zanj boleče. Kadar je moral računati pri tabli, je bil zelo nervozen. Tudi zadnja pozitivna naloga ga ni rešila. V letnem spričevalu je bila ocena slabo.

To je pomenilo popravni izpit, kar ga je zelo prizadelo. V šoli in doma je zaradi tega trpela Janezova avtoriteta, vendar noben človek ni rojen za vse. Verjetno je bilo dobro, da je doživel to ponižanje zaradi

odprave napake v značaju. Bog ga je hotel z bolečo operacijo ponižanja ozdraviti domišljavosti.

Popravni uspeh iz matematike je uspešno opravil 26. avgusta 1941.

Letna ocena razrednika v vedenju se glasi: »Manj nadarjen, nedorastel, sicer pa priden.«

Zadnje počitnice spet med zidarji 1941/42

Čeprav je Janez imel doma dosti dela, je odšel zopet med zidarje. Najlepšo oceno Janezove dejavnosti med zidarji je dal kasneje neznan notranjski sodelavec, ko ga je prišel marca 1943 kropit: «Tako veselega in družabnega fanta še nisem srečal. Iz njegovih oči sta kar žareli poštenost in prijaznost. Tako srečnega in domačega sem se počutil ob njem, da sem vsak dan zadovoljen odhajal na delo.

Ko je Janez razkril komunistično mrežo na stavbi, ki je skrbela za red in propagando, se je resno zavzel za delavce. Sodelavec pripoveduje: »Takrat sem šele spoznal, kako lahko en sam mlad, pošten fant vpliva na ljudi.

Videl sem veliko delavcev, kako so pili. Denarja navadno že v ponedeljek niso imeli več. Prosili so za »foršus« ali kakega resnega sodelavca.

Italijanska zastava na Nebotičniku v času italijanske okupacije, 15. maj 1941

Komunisti so videli, da zna Janez spretno pridobivati sodelavce za poštene ideje. Bili so prepričani, da »za njihov ideal« ne more delati, zato so mu nekajkrat razrahljali delovni oder, da bi se pod njim podrl in bi se ga na ta način iznebili. Večkrat smo ga na to opozorili, pa ni bilo potrebno, božja roka ga je varovala. Bil je zelo previden in se je dobro zavedal nevarnosti.

Debela solza se je delavcu utrnila po licu, ko je njegova zgarana desnica še enkrat pokropila njegovo truplo. Pokrižal se je. Njegovo oko pa mu je zadnjič obstalo na mučeniškem truplu, kot bi mu hotel obljubiti, da ne bo nikoli pozabil njegovega dragocenega zgleda.

Janez je bistro opazoval razrvatnost svojega okolja, ki mu je povzročalo skrb in bolečino. Spraševal se je, kaj je temu vzrok? Zakaj je med nami toliko nemira, nezadovoljstva, razočaranja in solza? Zakaj tolike zagrjenosti, godrnjanja, zabavljanja in strtih življenj?

Spoznal je, da je tako zato ker ljudje nimajo v oblasti svojega srca. Ne znajo več krotiti svojih pretiranih želja. Človeštvo je zajel duh uživanja. Ob iskanju raznovrstnih užitkov, se človek sprosti vseh obveznosti in se preda neomejenemu uživanju in izživljanju.

Edina vrednota mnogih je postala uživanje, zato so zasovražili Boga, ki terja odpoved, žrtve, krotenje neurejenih želja! Zmaterializiran svet s svojim življenjem in zgledom zastruplja množice.

Pomladni viharji

Čeprav se je na prvi pogled zdelo, da ima Janez sebe v oblasti, je bil vendar človek močnih čustev.

Navidez so učenje in domače delo v celoti izpolnjevali njegovo osebnost, vendar je pomladno prebujanje narave le nekoliko zmotilo tudi njegovo razumsko naravnost.

Izkušnje učijo, da moramo zaradi duševnega ravnovesja stalno bdeti

nad svojimi čustvi. Kljub dobri volji se je Janez spomladi 1941 skoraj zapletel v dve brezizgledni »petošolski simpatiji.«

Po svoji močni, ognjeviti naravi so se v Janezu morda prej in močnejše zbudili mladostni viharji. Ob svojem organizacijskem delu je dnevno prihajal v stik tudi z dekleti, bodisi s sošolkami na učiteljskišču ali z vaškimi dekleti.

Kot vsak drug je bil Janez tudi človek, še več, bil je mlad človek, poln ognja in moči. Poleg ogromnega dela, ki si ga je nalagal, je vstajala v njem želja po nečem lepem, česar si sam ni znal razložiti.

Bil je v letih, ko zdrava mlada duša išče nekaj, kar ne najde doma, niti mu tega ne more dati prijatelj, nekaj, kar je več kot prijateljstvo. Poleg vseh dejavnosti in družbe, ki jo je imel se je včasih počutil samega.

Vaška dekleta s prijatelji

Ni bil sanjač, vendar so bili trenutki, ko so njegove žive oči obstale in pogled mu je splaval nekam daleč.

Prva, nevarna priložnost je bila gimnazijka drugošolka, ki je stanovala v Bizoviku. Prihajala je k cerkvenemu petju in ni bilo nič čudnega, da ji je bil mlad organist Janez vedno bolj všeč. Začela sta si dopisovati in zdelo se je, da Janez trenutno omahuje. Njegovo nemirno srce se je znašlo pred odločitvijo. Vendar je kmalu spoznal svojo nezanesljivost in šibkost ter zaljubljeni dijakinji odpisal:

»Prekinjam diplomatske odnose s teboj! Ne bodi huda name. Spoznal sem, da je tako edino pametno«.

Nato je njegovo oko obstalo na drugi mladenki, tudi dijakinji iz vasi. Ko sta se srečala, so njuna lica zardela. Tudi v mladenki se je zbudilo nekaj, česar doslej še ni iskala, a vendar s priokusom strahu in neznane bojazni. Tako prijetno je bilo srečanje, čeprav so lica zardela in beseda ni hotela iz ust.

V juliju je bilo, ko jo je dohitel na poti v šolo. Tako rad bi ji povedal, ker je čutil v svojem srcu, pa ji ni rekel, preslabotna je bila beseda.

»Moj Bog«, je šepetal ko se je vzpenjal proti domači cerkvi »saj si naju vesel tudi Ti, kajne? Saj mi ne šteješ v greh, ali slabost, če mi je Tvoja mladenka bližja kakor prijatelj, če jo moje oko išče in moja misel ne more od nje. Ljubim jo s tisto tiho, čisto ljubeznijo, katero si mi vtisnil Ti, moj Bog.«

Potem ji je Janez pisal pisma v katerih se prepleta osebno in društveno dogajanje. Zlasti začetna pisma so bila bolj osebna.

»Draga prijateljica! Prosim te, da me jutri počakaš, ker bi rad nekaj govoril s teboj. Bog živi! – Janez«

»Prosim, da mi sporočiš, če greš v nedeljo, 31. avgusta 1941 na Kurešček«.

Bilo je veliko vaško romanje s čolnom po Ljubljani, h Kraljici miru.

Postopoma pa je v pismih prevladala družvena dejavnost. Pisal ji je: »Srčno sem bil vesel, ko mi je prijatelj povedal, kako si mu obljubila, da boš načrtno delala med dekleti za katoliško in slovensko stvar. Zave-daj se, da veliki časi zahtevajo velikih ljudi. Obljubljam ti vso pomoč.«

V pismu nesojeni simpatiji svetuje, da bi dekletom ponudila knjižico »Dekletom na pot«. Predvsem naj jih dobe dekleta, ki se zbirajo pri Dobenčevem kostanju, ki pa so ga kmalu Dobenčevi podrli. Mlajše dekleta pa so se nato ob nedeljah zbirala s to dijakinjo na sosedovem travniku.

Janez je želel, da bi dekleta v svoj krog pritegnile tudi nepokvarjeno trinajstletno hčerko nekega komunista. Pisal ji je: »Zelo potrebno se mi zdi, da dobiš čim prej stik z njo. Vem, da še ni zašla v pokvarjeno družbo in da bi se z njo dalo delati.«

Ob novi pošiljki knjižic je naročal: »Širi jih, če moreš, predvsem tam, kjer misliš, da so najbolj potrebne«. Ob koncu počitnic je prišlo do ostre debate med Janezom in njegovim prijateljem o razpečavanju knjižic. Prijatelj mu je dejal, da načelno odobrava ideje o Knjižicah, a v praktičnem življenju pa dela drugače. Janez je odgovoril:

»... Prepričan sem, da različni ljudje najino razmerje razlagajo različno, zato ponovno zatrjujem, da je moj program tisti, ki je opisan v Knjižicah. Napiši na listek, koliko knjig je izposojenih. Želim ti obilo uspeha pri delu, pa v ljubezni do dela in do mene, kar ti bom vedno vračal.«

V omenjeni knjižici piše tudi, da je vsako dekle fantu lahko angel varuh ali satan.! Upam, da si se brez pomisleka odločila za prvo!

Dekle je pozneje odpisalo.

Pismo pa je izražalo strah in negotovost.

Janez je bil ognjevit fant. Čustven, a pederzen nikoli. Začrtal si je točno mejo ki mora ločiti poštenega fanta od dekleta in tega se je tudi dosledno držal. V njem je zmagala plemenitost.

Vaški zaupni prijatelji

Sklenil je, da bo še posebno previden v svojih mislih in besedah, vedel je, da sleherna misel v besedi zapušča globoko sled v človekovi, zlasti mladi duši.

Po tem je spet nosil v sebi najbolj osrečujoči zaklad – mir svobodnega srca Morda je prav s to odpovedjo Jezus dokončno sprejel njegovo življenjsko žrtev.

Poletje 1941 doma na vasi

Po razpadu Jugoslavije so bizoviški komunisti vsestransko okrepili svojo dejavnost. Svoje nasprotnike so poskušali ustrahovati. Predsedniku Fantovskega odseka, Lojzetu Dežmanu so poslali tri grozilna pisma.

»Boste že videli, kaj vas čaka!« Tako so dosegli da je Fantovski odsek prenehal z delovanjem, tudi zaradi Italijanov.

Janez je z žalostjo gledal na razdiralno delo komunistov. Uvidel je, da so komunisti zmožni vsega, samo, da dosežejo svoj cilj.

Spomnil se je okrožnice Pija XI. Divini Redemptoris:

»Brezbožni komunizem v vseh oblikah in na vseh stopnjah je prva in največja nevarnost Njegova glavna namera mu je, da spremeni ves družbeni red in poruši temelje krščanske kulture. Po povratniški zvijačnosti vsak dan bolj raste«.

Najbolj srečnega pa se je Janez počutil med svojimi fanti. Navduševal jih je za lepo fantovstvo, za narodno pesem in zdravo veselost. Ko so Italijani prepovedali petje na vasi je fante in dekleta še bolj pritegnil k petju v cerkvenem zboru. Nekatere je vabil tudi na dom, da so ob klavirju zapeli narodne pesmi.

Janezova vztrajnost je rodila lepe uspehe. Znova je izkustveno spoznal, kako Bog podpira vsako človeško prizadevanje, ki je v božjo čast.

Na Mali šmaren 8. septembra, 1941 je šel s teto na Rakovnik. Po poti ji je naročal, da naj veliko moli za spreobrnjenje grešnikov.

Bizoviški gospod

Kot poroča kronika, je prišel v spremstvu šentpeterskega župnika na dan Marijinega imena, 12. septembra, 1941, v Bizovik župnik Janez Černilec, duhovnik begunec, ki so ga Nemci izgnali iz cerklanske fare na Gorenjskem. Kot izgnanec je dobil nalogo da opravlja dušnopastirsko službo na podružnici v Bizoviku.

Župnik Černilec

Hrano je dobival pri Mežnarjevih. Mašo je daroval ob nedeljah in praznikih ob devetih dopoldne, popoldne ob štirih pa so bile večer-nice. Ko so Italijani spomladi 1942 postavili blok okoli Ljubljane in ljudje brez propustnice niso mogli v Ljubljano, je imel po dve maši ob sedmih in ob devetih.

Pred cerkvijo ga je v imenu vaščanov pozdravilo vaško dekle z govorom, ki ga je za to priložnost sestavil Janez Pavčič.

»Prečastiti gospod župnik!

Pozdravljen, ki prihajate v imenu Gospodovem! Dolga in trnjeva je bila pot, po kateri ste hodili iz svojega dragega kraja do nas. Ni še dolgo, ko ste dan za dnem neutrudno in vestno opravljali svoje delo v lepi domači fari. Toda sredi dela vam je človeška zlobnost prekrižala načrte. Zatekli ste se k nam, k čredici ovčic, ki vas z veseljem sprejema za svojega pastirja.

Sejte v srca vernikov seme, ki bo v šoli trdega dela obrodilo žetev! Kažite nam pot, ki vodi k sreči; vodite nas na stezo kreposti in prižgite nam luč omike in prosvete! Blaga sreča naj vas kiti s svojimi najlepšimi cvetkami; v srcu naj vam kraljujeta mir in zadovoljstvo, iz obraza naj vam sije trdno zdravje! Najvišji pastir, ki kraljuje nad nami vsemi, naj blagoslavlja vaše delo! Živite srečno in zadovoljno med nami!

To vam žele vaščani Bizovika!«

Z novim dušnim pastirjem je dobil Janez v domačem kraju ob pravem času močno oporo, ki jo je zelo potreboval. Z župnikom sta hitro postala velika prijatelja. Pozneje je ta duhovnik o njem pisal:

»Veliko fantov sem poznal v svojem dušnem pastirstvu, pa v tridesetletnem delu med mladino nisem našel tako globoko vernega, kot je bil Janez Pavčič. V dobrem je bil stanoviten in svetniško trmast.

Do duhovnikov je imel veliko spoštovanje in zaupanje. Posvetoval se je o svojih težavah in problemih in se ob njih nadnaravno usmerjal. Rad bi bil več govoril z njim, a videl sem, da ima veliko študija., dela

Janez je v zadnji vrsti tretji z leve

v organizacijah in orglanja. Vendar pa sva se sprti pogovorila o vseh šolskih in idejnih vprašanjih».

Najvažnejše za Janeza pa je bilo, da se je s prihodom župnika Černilca, Jezus za stalno naselil v bizoviškem tabernaklju. Kakšna milost je bila to za težke ure, ki so se bližale! Bližina Najsvetejšega je na Janeza zelo vplivala.

Maša je bila zjutraj razmeroma pozno, vendar je Janez dnevno med mašo prejemal obhajilo, čeprav se mu je mudilo v šolo.

Tudi čez dan je rad prišel pred tabernakelj na zaupen pogovor o svojih težavah in skrbih, po božje navdihe v dvomih. Želel je, da bi bizoviški tabernakelj postal vsem vaščanom neizčrpana zakladnica vsega svetega, dobrega in lepega.

Četrto leto na učiteljišču 1941/42

Usodne odločitve

Poleti 1941 se je začelo Slovincem vse bolj postavljati vprašanje, kako preživeti okupacijo.

Kmalu sta se izoblikovala dva pogleda. Prvi, ki ga je propagirala OF, je bil, da po napadu Hitlerja, na Sovjetsko zvezo, 22. junija, za takojšen odpor proti okupatorju.

Drugi pogled ki so ga zagovarjale meščanske stranke, pa je Slovincem priporočal čakanje in razplet na velikih svetovnih bojiščih ter postopne priprave na konec vojne.

Slovenki komunisti so izrabljali vojne razmere predvsem kot priložnost za revolucionarni prevzem oblasti in za širitev revolucije v srednjo Evropo. Odločitev za takojšnji odpor je podpihovala Moskva, zato, ker je bila napadena in je klicala vse svetovne partije, da ji pomagajo, po vzorcu:

»Proletarci vseh dežel, združite se!«

Tako so se začeli avgusta ustanavljati prvi terenski odbori OF. Medtem ko so se v prejšnjih letih, vsi Janezovi sošolci, ki so uspešno izdelali razred, v jeseni zopet vsi vpisali. To leto pa jih je bilo od prvotnih štiridesetih, vpisanih le še osemindvajset. Vojna je že zahtevala svoj davek in je devetim iz nemškega zasedenega ozemlja onemogočila nadaljne šolanje v Ljubljani. V Janezov razred pa so prišli štirje dijaki iz Maribora.

Ker so vojaki zasedli prostore učiteljišča, je bilo vprašanje, kje imeti pouk. Selili so se sem in tja, dokler niso pristali v prostorih za Bežigradom.

Janez je zadnje dni sedel v klopi s prijateljem Rikom, ki je sicer leta 1943 dokončal redno šolanje na učiteljišču, a so mu 21. maja 1946 po uredbi SNOS odrekli priznanje doseženih spričeval. Tudi njegova usoda po vojni ni znana.

Četrty razred je doletela še ena izguba. Dobili so novega razrednika, dr. Stanka Gogalo. Izguba profesorja Petelina je prizadela skoraj vse dijake saj so imeli v prof. Petelinu vso oporo.

Zelo resno je Janez sprejel škofovo povabilo k opravljanju zadostilnih prvih petkov na čast presvetemu Srcu Jezusovemu.

Janez je pobožnost prvih petkov opravljal že v zgodnji mladosti. V Bizoviku je župnik Černilec vpeljal ob četrtkih zvečer molitveno uro v spravni namen. Janez je bil navdušen nad tem.

Prišel je prvi petek. Jezusovo Srce je nagradilo njegovo prizadevanje z velikim številom obhajil tako v šoli kot na vasi. Župnik Černilec je zapisal:

»... da je v vasi Bizoviku s približno 600 prebivalci letno 20.000 obhajil. To je v precejšnji meri Janezova zasluga.«

Tudi v Bizoviku so se poleti 1941 začele med ljudmi širiti govorice o boju proti okupatorju in o OF. Jeseni pa so se v Molniških

Janezov prijatelj France Židan

gozdovih pojavili prvi oboroženi moški, ki so jih ljudje imenovali četnike ali partizane.

Ljudje in tudi Janez so bili v začetku v dvomih, kdo so ti fantje, dokler niso začeli v domači vasi zanje agitirati ljudje, ki so bili preje člani levičarskih društev: Svobode, Vzajemnost, Zarja. Člani odborov so bili predvsem Maks Galetti, France Bricelj, Miha Jakopin, France Mojškerc, Ti člani odborov so se v agitaciji dogovorili, za te oborožene fante, da jih predstavijo kot četnike.

Janezu pa je bilo takoj jasno, da gre za zakrinkano komunistično past.

Že novembra je Janez zapisal: »Zadnji čas se veliko govori o slovenskih četnikih, ki da so v hribih. V naših hribih ni niti enega četnika. V hribih so le komunistični partizani.«

Decembra 1941 so pod vplivom močne OF propagande odšli v hribe prvi bizoviški fantje. Delavec Milan Plohelj, Janezov sošolec v ljudski šoli, je kasneje povedal:

»Zapeljan z drugimi sem odšel v gozd, a sem se kmalu vrnil. Zmotilo me je, da so nekateri člani društva iz Polja kar drli k partizanom. Mislil sem si, če gredo pa tile v hribe, potem je stvar že dobra.«

Drug delavec, France Židan, Martinov, ki je z Janezom pogosto pritrkaval v vaškem zvoniku je povedal:

»Po prihodu Savojevcev (Italijanov) se je za Janeza začela težka doba. Vedno bolj očitno je bilo, da se približuje nevarnost boljševiške revolucije. Z vsemi močmi je Janez skušal mladino odvrčati od preteče nevarnosti. Zaradi te dejavnosti so ga domačini, ki so bili pod vplivom OF, začeli prikrito sovražiti.

Spominjam se, kako sva neko nedeljsko popoldne sedela na našem vrtu. Pogovarjala sva se o trenutnem položaju. Omenjal mi je, da niti očeta ne bi šel klicat v gostilno, če bi bili Italijani notri. Dobil sem vtis, da je tudi on proti okupatorju, a nisem razumel na kakšen način.

Janez je peti z desne v drugi vrsti s prekržanimi rokami

Meseca decembra sem po zaslugi močne propagande odšel v gozd. Od takrat sva se z Janezom videla samo še pred njegovo smrtjo v maju 1942, ko je pobegnil od njih.«

»Nekoč v decembru je poskušal vaški terenc Mizar Bricelj Franc, Bajtarjev, tudi Janeza pridobiti, da bi šel v partizane. Ko sta se nekega jutra skupaj peljala s kolesom v Ljubljano, sta veliko govorila o tem.

Kot vplivnemu študentu v vasi je Janezu obetal v hribih komandantsko mesto. Morda so terenci zares upali, da ga bodo s tem zvalili v hribe. Premalo so poznali njegovo nadnaravno usmerjenost. Odlično je zavrnil ponudbo.

Odkar pa je Janez odklonil sodelovanje z OF in nekatere celo od-

vrnil od tega, so ga vaški komunisti resno zasovražili, a mu sovraštva niso javno pokazali.

Prvi december 1941

V ljubljanskih šolah so komunistično usmerjeni dijaki že zgodaj jeseni začeli z veliko tiho osebno agitacijo za praznovanje 1. decembra, jugoslovanskega državnega praznika, zedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Ob nekdanjem državnem prazniku, ki ga komunisti nikoli niso praznovali, naj bi se narod plebiscitarno izrekel za narodnoosvobodilno borbo proti italijanskemu okupatorju, pod vodstvom Osvobodilne fronte. Da bi lažje uspeli, so se poslužili narodnostne krinke.

Zbornik Sto let ljubljanskega učiteljišča piše:

»Po liniji mladinske OF je bilo dijakom naročeno, da 1. decembra točno ob desetih med poukom vstanejo, se z enominutnim molkom spomnijo državnega praznika bivše Jugoslavije«

Veliko nepoučenih, zlasti načelno neopredeljenih dijakov, je nasedlo spretni agitaciji. Javno mnenje je na večini ljubljanskih šol nasedlo praznovanju 1. decembra. Kdor si je upal ugovarjati, je bil proglašen za narodnega izdajalca. Edini, ki so med dijaki organizirano opozarjali na komunistično zlorabo praznovanja, so bili mladci KA.

Ivan Dolenc, ravnatelj novomeške gimnazije, je v svoji knjigi imenovani Moja rast, stanje v srednjih šolah pred prvim decembrom opisal takole:

»Narodni praznik 29. oktobra so nekateri razredi na ljubljanskih šolah počastili s tem, da so med poukom učenci vstali in dve minuti molče stali.

Grazioli (visoki italijanski komisar za ljubljansko pokrajino,) je sklical vse ravnatelje srednjih in strokovnih šol, upravitelje meščanskih šol in šolske nadzornike, in jim zagrozil, da bo v primeru, če bi se v šoli pono-

vile kake demonstracije, šole zaprl, pa četudi za tri leta. Naročal je, naj o tem poročamo svojim učiteljskim zborom. Zvedel sem, da se podobne manifestacije pripravljajo tudi v Novem mestu za 1. decembra 1941.

»Povedal sem učiteljskemu zboru, kako gledam na stvar. Prav nobenega razloga nimamo dvomiti o tem, da bo Grazioli svojo grožnjo izvršil, če mu bomo dali povod za to. Vojna je Slovenski narod tako prizadela, da ima samo majhen odstotek naše mladine še šolski pouk v materinščini.

Prijatelj Vinko Mravlje

Varujmo te ostanke šole na katerih vzgajajo mladino slovenski učitelji in ne spravljajmo jo v nevarnost zaradi stvari, pri kateri korist ni v nobenem razmerju s škodo.

Dijaštvo ima na razpolago dovolj poti, da pokaže svojo narodno zvestost na način, ki nikomur ne škoduje. Ena taka pot bi bila, npr. ta, da bi dijaki zbrali med seboj večjo vsoto denarja in bi jo za narodni praznik poklonili siromašni družini, ki je morala pred Nemci bežati.

Tako narodno delo bi sicer zahtevalo majhno žrtev a bi bilo pozitivno in bi imelo moralni pomen, da bi slovenski narod tesneje povežalo med seboj.

Slovenci smo v tej vojni dovolj žrtvovali, saj smo izgubili na Štajerskem in deloma tudi na Gorenjskem skoraj vse izobraženstvo in vse premožnejše ljudi. V Posavju je bilo preseljeno kar vse prebivalstvo v desetisočih.

Naša prva dolžnost je torej, da skrbimo za tiste Slovence, katere je vojna že do sedaj tako hudo prizadela. Tega pa ne moremo storiti brez nekega znosnega odnosa do Italijanov, ki našim beguncem omogočajo vstop v Ljubljansko pokrajino in jim deloma celo dajo zaposlitev.

Naročil sem razrednikom naj pred 1. decembrom gre vsak v svoj razred in naj toliko časa pregovarja učence, da opuste nameravano manifestacijo, dokler jih ne bo o pravilnosti svojega stališča prepričal.»

Med dijaki je bilo mnenje glede praznovanja 1. decembra različno in po razredih so se vršile različna debate.

Na učiteljskišču je bilo naslednje dni zelo razgibano. Oboji dijaki, desni in levi so prepričevali sošolce o svojih stališčih. Velika prelomnica je postajala resničnost.

Končno je prišel odločilni dan, 1. december 1941.

Oba prva odmora je bilo čutiti nemir. Ob desetih je zatulila sirena (V Ljubljani je bilo določeno, da ob desetih dopoldne zatulijo tovarniške sirene, da bi se narod navadil v primeru zračnega napada, da se skrije v zaklonišča.)

V četrtem letniku ni vstal nihče. Razrednik Gogala je ob zvoku sirene dal dijakom s prsti obeh rok znak za vstajanje. Zamrmral je: »No!« in nestrpno čakal, kaj se bo zgodilo?

Mravljeto Vinko je dogodek opisal takole: »Tako, ko so nekateri fantje s štiriminutno zamudo vstali, je razred nagovoril Pavčič Janez in dejal:

»Da se ne damo voditi od tistih, ki so v Jugoslaviji pljuvali na naše narodne svetinje in na tisto kar hočejo danes slaviti. Narodnost je le krinka, cilj pa je komunistična revolucija. Mi se ne bomo ozirali na ko-

munistične grožnje, za svoje delo bomo dajali odgovor slovenskemu narodu, ne pa njegovim odpadnikom.»

Za Janezom je nastopil Mravljetov Vinčo. Stojčim fantom je pojasnil, *da so zapeljani od komunistov, ki so še pred dvema dnevoma v debatah izjavljali, da niso za Jugoslavijo in za kralja Petra. So za Slovenijo pod sovjetsko oblastjo.* Nato je stojčim dokazoval, kako so temu nasledli in v kaj so se dali vpreči.

»Tako je!«

so glasno pritrjevali desni učiteljiščniki.

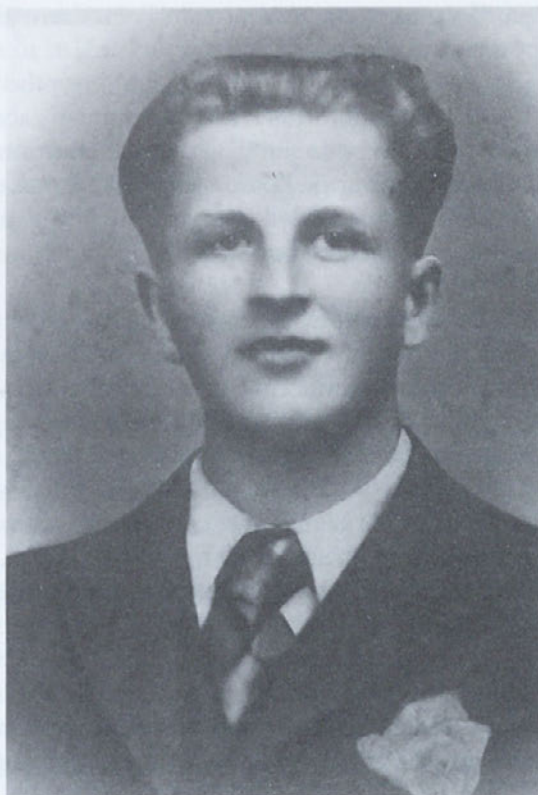
Potem je vstal še tretji govornik in povedal fantom, *da zastava, ki je zjutraj visela na ljubljanskem gradu, ni niti slovenska niti jugoslovanska in ne slovanska, ampak komunistična.*

Stoječi fantje so sklonili glave in se predčasno usedli.

Podobni nastopi so bili tudi v drugih letnikih na učiteljišču.

Le na ljubljanski klasični in novomeški realni gimnaziji so dijaki z močno organizacijo onemogočili poskus komunistične demonstracije ter dosegli, da je večina dijakov obsedela.

Tako je Janezov nastop utrdil nasprotnike komunizma, nekaterim

Janez Pavčič

neodločnim pa pravočasno odprl oči. Vsem je ugajala njegova jasnost, pogum in odločnost.

Od 1. decembra 1941, ko so komunisti začeli groziti svojim nasprotnikom, da jih bodo pobili, so postali oboroženi vaški terenci za Janeza življenjsko nevarni. Ko so sprevideli, da ga ne morejo prepričati, so mu zaporedoma poslali štiri grozilna pisma, prvo v začetku decembra, zadnje pa v začetku aprila.

Janez je razumel, da krščanska ljubezen ni v boječem molčanju, niti v dejanju potuhe tistim, ki klonijo pred svetom, ampak v pogumnem izpovedovanju resnice. Ni govoril iz sovraštva, niti iz prezira do tistih, ki so bili v zmoti, ampak iz ljubezni ki hoče izgubljene pripeljati nazaj, druge pa obvarovati pred zmoto.

Papež pravi: *»Prizadevajte si kar najbolj, da se bodo verniki varovali teh zank. Komunizem je nekaj bistveno slabega, zato prav v nobeni stvari ne bo z njim sodeloval, komur je mar krščanske kulture.«*

Za prvi petek je prišla h gospodu Černilcu poznana učiteljica. Takole se spominja pogovora z Janezom: *»Kmalu po maši je prišel pome Janez Pavčič z vabilom, naj pri njih počakam gospoda župnika, ki je šel po vasi obhajati. Med čakanjem sva se nekako poldrugo uro pogovarjala o šoli in delu v njej, o nalogah bodočih učiteljev in o dolžnosti vplivanja na druge.*

Prijetno me je presenetilo njegovo globoko pojmovanje poklica, zlasti odgovornosti in zrelo gledanje na življenje. Priznam, da tako sproščeno in odkrito govoril, da do tedaj nisem govorila še z nobenim dijakom. Nisem čutila, da je on še učiteljščnik. Pogovarjala sem se z njim kot redkokdaj s kakim stanovskim kolegom enakega mišljenja.

Takrat sem se v duši zahvaljevala Bogu za čas, ko bodo poučevali mladino tako dobri, še več, sveti učitelji. Veselila sem se tega in v duhu že gledala sadove njihovega dela.

Ko so komunistični likvidatorji februarja 1942 smrtno ranili duhovnika Huberta Leilerja in se je nekdo zgražal, kakšni zločinci so taki ljudje, mu je Janez nepričakovano dejal:

»Kaj veš, kako Bog gleda nanje. Jaz na primer ne morem umoriti ne duhovnika ne nobenega, zato Bog pošilja nekoga, ki je tega sposoben. Kaj vemo, kakšne načrte ima Bog z umorjenim, kakšne z morilcem? Bog je to dopustil. Zakaj, bomo razumeli šele v večnosti.«

Ko so doma večkrat tožili, da tega in tega spet nimamo, se tožbam Janez ni pridružil, le dejal je:

»Boga zahvalite za to, kar je in prosite za naprej!«

Ni mu bilo všeč, da so bizoviške perice ob nedeljah in praznikih razobešale perilo. Sestro Urško je večkrat opominjal:

»Kako naj bodo druge boljše, če si še ti taka!«

In sestra Urška je sklenila, da ne bo več obešala perila ob nedeljah.

V soboto, 28. februarja 1942, ob sklepu prvega polletja, je Janez dobil svoje zadnje šolsko spričevalo. Večina redov in celotni uspeh je bil **prav dober**.

Streli na ljubljanskih ulicah in smrt profesorja Tomca

**Ne vidim zore, srce je ne sluti,
preubog sem, dragi, da bi vam tolažbo dal –
ko človek, ki mu je nenadno spluti
na reko večnosti – za tabo, Jaroslav.**

Vinko Beličič ob umoru Jaroslava Kikelja.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Z VOLČEM

V Rimu so vse gostilne, trgovine in barčki odslej lahko odprti, kakorkoli lastnik to želi oziroma oceni, da se mu splača, tudi ob nedeljah in ponedeljkih, tudi med dosedanjim opoldanskim odmorom. Ni več predpisov o urnikih, lastniki lahko prosto opravljajo delovni čas.

To je samo eden izmed ukrepov liberalizacije italijanske ekonomije, ki naj bi prinesel večjo gospodarsko rast.

Manj se država vmešava in omejuje, več je svobode, več inovativnosti, več odgovornosti za lastna ravnanja, več možnosti za zaslužek, več za poslovno pobudo, več je možnosti za uspeh konkurenčnih in več je možnosti za propad neuspeh. Ampak od neuspeh država ne dobiva davkov, od neuspešnih ni plač, ne služb, ne varnosti.

Z liberalizacijo je več kakovostnih storitev, nižje so cene in večja je konkurenčnost.

Italija je v okviru svojih protikriznih ukrepov napovedala liberalizacijo storitev in poklicev, šla je tako daleč, da proti liberalizaciji stavkajo celo odvetniki.

Napovedala je tudi zvišanje davkov, ostro varčevanje, poznejše upokojevanje. A makro vzdržna slika ni dovolj – spodbuditi je treba podjetja na mikro ravni.

Ni dovolj, da se najdejo službe v domovih za ostarele z državnim denarjem. Ni dovolj, vsem dati na papirju zdravstvena zavarovanja, to je treba sfinancirati in omogočiti dostop do tega. Ni dovolj, da se najdejo službe gradbincem z novo železnico z državnim denarjem. Službe, podjetja se morajo preživeti sami na trgu, prinašati morajo dobiček, da lahko sploh razmišljamo o domovih za ostarele in o bolnišnicah. Tukaj ni dileme, kaj je kura in kaj je jajce.

Pa pogledjmo Slovenijo! Likvidnost v podjetjih - podjetje je zaseben poslovni projekt – rešujemo s predpisanim obveznim pobotom in se čudimo, ko je potem likvidnost še slabša.

Hkrati je ohromljena državna banka, prodamo je ne, za dokapitalizacijo pa nimamo denarja in podjetjem banke ne posojajo. Hkrati se

gospodarski spori vlečejo leta. Država ne plačuje in poslabšuje likvidnost. Kje je tu zdrava pamet?

Imamo tržno inšpekcijo, ki kaznuje eno podjetje ker drugemu zaračunava uporabo WC, ker prvo podjetje ni registrirano za oddajanje prostorov.

Imamo gostilne, ki ne morejo speči vola, ne da bi imele na veselici varnostnike – potem pač ne pečejo, ne služijo in ne plačujejo davkov. Če hočeš nekoga odpustiti se ne moreš z njim normalno zmeniti, ampak mu moraš za vrat poslati detektiva, potem pa moliš za pametno sodbo delovnih sodišč.

Potrebujemo močno vlado. Problem Slovenije ni le v primankljaju.

Problem Slovenije je tisoč traparij, ki omejujejo, dražijo, delajo neživljenjsko podjetništvo. Zato potrebujemo vlado, ki se ne bo ukvarjala le z mnenji in proučevanju profesorjev, kako iz krize. Potrebujemo vlado, ki bo šla gledat, ali je zares pametno, da se inšpekcije ukvarjajo z večiji in kakšno dodano vrednost to prinaša. V tovrstni desregulaciji in liberalizaciji se skriva veliko gospodarske rasti.

* * *

Nekateri trdijo, da je bilo prej boljše.

Seveda je bilo boljše in to za Mačkove oboževalce, ki jim je bilo vse podarjeno.

Berite naslednje:

... Ko sem sredi maja 1945 iz Postojne prišel v Slavijo, me je takoj poklical Maček in mi dejal: »Ti si tu živel in poznaš Ljubljano. Vidiš, ljudje so bosí in nagi, brez stanovanja, brez vsega. Treba jih je obleči, nahraniti in jim preskrbeti stanovanja. Pojdi in nabavi vse!« Nato me je ostreje pogledal in dodal: »Poslušaj, ampak računi, računov ni. Glej, da jih ne dobim. Ničesar ne bom podpisal. S tem ti bom plačal,« in prijel za pištolo. To je bil ukaz, naj začnem z brezobzirnim ropanjem povsod tam, kjer je bilo mogoče kaj vzeti ...

I. Svetina

DAROVALI SO

Tiskovni sklad:

Tabor Cleveland.....	\$ 175.-
Ivo Bergant.....	\$ 45.-
Albert Jurečič.....	\$ 50.-
Joseph H. Kovač.....	\$ 50.-
Dušan Maršič.....	\$ 50.-
Rudolf Lukež.....	\$ 30.-
Ludmila Skerl v sponin na očeta Ivana Bonač.....	\$ 20.-
Rudi Merc.....	\$ 10.-
Joseph Meršol.....	\$ 10.-

Darovi društvu:

Tabor Cleveland.....	\$ 375.-
Rudi Merc.....	\$ 100.-
Nace Omahen.....	\$ 30.-

Mirko Hrovat.....	\$ 30.-
Valentin Meršol.....	\$ 30.-
Mary Vrhovnik.....	\$ 30.-
Anton N. Peghaver.....	\$ 30.-
Marie Vodišek.....	\$ 20.-
Poldi Bojc v spomin na moža Jožeta.....	\$ 20.-
Lojze Mohar.....	\$ 10.-
Marinka Skubitz.....	\$ 10.-
Uršula Štepec.....	\$ 10.-
Olga Kalar.....	\$ 10.-
Frank Dolinar.....	\$ 10.-
John Berkopec.....	\$ 10.-
Rudi Lekšan.....	\$ 10.-
Maria Hull.....	\$ 5.-
Max Rak.....	\$ 5.-
Ivanka Cenkar.....	\$ 5.-

Največja sreča je osrečiti druge.

Prisrčna hvala vsem darovalcem. Bog vam povrni v sreči, uspehu in zdravju!

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov.

TABOR je last zveze DSPB - TABOR

Mnenje Tabora predstavljajo članki, ki so podpisani od Glavnega odbora.

Tabor izdaja konzorcij.

Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila.

• • •

TABOR is the voice
of the Confederation of the United Slovene Anticommunists.

• • •

TABOR es el órgano
de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos.

• • •

NAROČNINA (letna):

Za Slovenijo in Evropo 20 €.

Za vse druge države 20 USA dolarjev.

• • •

*Dopise, članke, poročila in nakazila
pošiljajte na naslov konzorcija:*

Mag. Ivan Korošec,

Bratov Učakar 90

1000 Ljubljana

Slovenija.

E-mail: ivankorosec@hotmail.com

• • •

Glasilo Tabor ureja uredniški odbor

Tehnični urednik: Andrej Gale

Tiskovna poročila: dr. Peter Urbanc

Konzorcij: mag. Ivan Korošec

Tiskarna: Rudi Mišmaš, Šmarje Sap

KAPELA POSVEĆENA ŽRTVAM – ŠENT JOŠT (Delo Toneta Oblaka iz Argentine)